

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 120/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Lasse Tallskog, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Seija Rantakallio, ympäristöministeriö
- palvelujohtaja Jorma Jantunen, Suomen ympäristökeskus
- ylitarkastaja Annukka Engström, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- ympäristösuunnittelija Kaisa Leino, Kymenlaakson liitto
- ympäristöoikeuden asiantuntija Satu Keski-Lusa, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia, maankäyttö- ja rakennuslakia, ilmailulakia, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua lakia, maa-aineslakia, ratalakia sekä ympäristönsuojelulakia.

Esityksen mukaan Suomen ympäristökeskukselle siirrettäisiin ympäristöministeriöllä olevat valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevat viranomaistehtävät, joista säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain sekä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskeviin menettelysäännöksiin esitetään joitain käytännön kannalta tarkoituksenmukaisia tarkennuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin ehdotetut muutokset edellyttäisivät lisäk-

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2022 vp

si muutoksia ilmailulakiin, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettuun lakiin, maa-aineslakiin, ratalakiin ja ympäristönsuojelulakiin, joissa viitataan tällä esityksellä muutettavia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain säännöksiä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin lisättäisiin vanhojen asiakirjojen julkaisemista koskevat säännökset, jotka mahdollistaisivat asiakirjoihin sisältyvien välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen yleisessä tietoverkossa.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:ssä olevaa valtuutussäännöstä muutettaisiin niin, että sen nojalla annettava valtioneuvoston asetus voisi koskea aiempaa laajempaa joukkoa laissa tarkoitettua ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvia viranomaisen suunnitelmia ja ohjelmia. Lisäksi laista poistettaisiin vesienhoitosuunnitelman ja merenhoitosuunnitelman sekä niiden toimenpideohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva poikkeus niin, että jatkossa vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelmat olisivat viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain soveltamisalaan kuuluvia.

Esitys liittyy vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisena. Valiokunta esittää lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Ns. Espoon sopimuksella tarkoitetaan yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista. Sopimuksen liitteessä on lueteltu hankkeet, joista tulee laatia arvio, jos niistä todennäköisesti aiheutuu rajat ylittäviä haitallisia vaikutuksia. Sopimuksen osapuolina olevilla valtioilla on oikeus osallistua toisessa valtiossa käynnissä olevaan YVA-menettelyyn, jos hankkeella on todennäköisesti valtion rajat ylittäviä merkittäviä haitallisia vaikutuksia. EU:ssa sopimus on saatettu voimaan YVA-direktiivillä ja Suomessa pääasiassa YVA-lailla. Espoon sopimukseen on liitetty strategisesta ympäristöarvioinnista tehty viranomaisen suunnitelmia ja ohjelmia koskeva ns. SOVA-pöytäkirja. EU:ssa pöytäkirja on saatettu voimaan SOVA-direktiivillä ja Suomessa pääosin SOVA-lailla sekä kaavoituksen osalta maankäyttö- ja rakennuslailla.

Voimassa olevan lain mukaan ympäristöministeriö huolehtii sopimuksen mukaisten tehtävien hoidosta silloin, kun Suomessa toteutettavalla hankkeella on todennäköisesti rajat ylittäviä merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-lain 28 §). Ministeriö huolehtii myös sopimuksen mukaisien tehtävien hoidosta toisen valtion ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jos toisen valtion alueella toteutettavalla hankkeella on Suomen alueelle kohdistuvia todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia (30 §). Ministeriö huolehtii vastaavasti suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä sopimusosapuolen kanssa (SOVA-lain 10 §). Jos viranomaisen suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella on todennäköi-

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2022 vp

sesti merkittäviä ympäristövaikutuksia Suomen alueella, ympäristöministeriö vastaa myös toisen valtion suunnitelman tai ohjelman ympäristöarviointiin liittyvistä tiedottamis- ja neuvottelutehtävistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ympäristöministeriössä hoidettavat valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskevat viranomaistehtävät siirretään Suomen ympäristökeskukselle (SYKE). Valiokunta katsoo, että tehtävien siirtäminen vastaa hyvin viime vuosien kehitys-suuntaa viranomaistehtävien siirtämisestä ministeriötasolta alemmalle hallinnolle. Kansainvälisen YVA-menettelyjen ja suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointien hoitaminen on luonteeltaan operatiivinen viranomaistehtävä, joka ei sovellu erityisen hyvin ministeriössä hoidettavaksi. Valiokunta katsoo, että SYKE:llä on pitkäaikaista asiantuntemusta Espoon sopimuksesta ja sen käytännön soveltamiseen liittyvistä tehtävistä, joten tehtävien siirto keskitetyksi SYKE:lle sopii sen tehtävänkuvaan ja on luontevaa jo olemassa olevan asiantuntemuksen johdosta.

Valiokunta pitää valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavia hankkeita koskevia kansainvälisiä sopimuksia erittäin ajankohtaisina ja tärkeinä. Energiamurros ja irrottautuminen Venäjän energiasta edellyttävät mittavia investointeja erityisesti uusiutuvan energian hankkeisiin, ja myös yhteiskunnan sähköistäminen ja pyrkimys resurssiomavaraisuuteen lisäävät tarvetta laajamittaisten hankkeiden käynnistämiseen. Valiokunta toteaa, että Suomessa sijaitsevat hankkeet, joista on tehty Espoon sopimuksessa tarkoitettu ilmoitus, ovat pääasiassa ydinlaitoksia, tuulivoimaloita, energiansiirtoon ja energian varastointiin liittyviä hankkeita sekä kaivoksia, väyliä ja yksittäisiä tehdashankkeita. Muiden valtioiden vastaavat hankkeet ovat olleet tuulivoimaloita, kaivoksia, ydinlaitoksia ja kaasuputkia.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen uudessa 38 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi ennen 1.1.2020 julkaistujen YVA-lain mukaisten asiakirjojen julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa. Valiokunta pitää hyvänä vanhojen YVA-menettelyjen mukaisten asiakirjojen saatavuuden helpouden varmistamista ympäristötiedon saatavuuden edistämiseksi samalla, kun selkeytetään henkilötietojen käsittelyä ja otetaan tietosuoja-asetuksen vaatimukset asianmukaisesti huomioon.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen. Ehdotettu viranomaisvastuiden siirto ei aiheuta lisämääräraharavetta, vaan kyse on tehtävien ja niihin liittyvien määrärahojen siirrosta viranomaistahojen välillä. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että vireille tulleiden menettelyjen määrässä on ollut huomattavaa vuotuista vaihtelua, joten resurssien riittävyttä on etukäteen vaikea arvioida. Myös ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien määrän arviointi ennalta on haastavaa. Valiokunta korostaa vaikutusarviointien edellyttämää korkeaa osaamista, jota ei voida turvata määräaikaisin resurssein. Varsinkin muutosvaiheessa resurssien riittävyyteen on tarpeen kiinnittää siksi erityistä huomiota samoin kuin keinoihin varmistaa mahdollisimman sujuva tiedonkulku ja ennakoiva yhteistyö SYKE:n ja ELY-keskusten välillä.

SOVA-lain mukaisen ympäristöarvioinnin oppaan (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2017) tavoitteena on tukea laadukkaiden ympäristöarviointien tekemistä kiinnittäen huomiota ympäristöarvioinnin vaikuttavuuteen ja hyödyllisyyteen suunnitelman tai ohjelman valmistelussa, päätöksenteossa ja toteutuksessa. Oppaassa on otettu huomioon tehtyjen ympäristöarviointien hyviä käytäntöjä ja haasteita koskevat kokemukset. Valiokunta korostaa, että tätä ja myös muuta ohjeistusta tulee tarpeen mukaan päivittää.

Valiokunnan mietintö YmVM 7/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 120/2022 vp sisältyvät 1.—8. lakiehdotuksen.

Helsingissä 5.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos